

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціології і права

_____ А.А. Мельниченко

«___» _____ 20__ р.

**«Теорія держави і права»
РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки **бакалавра**
напряму **6.030401 «Правознавство»**
спеціальності _____
(шифр і назва)
спеціалізації _____
(назва)
(шифр за ОПП _____)

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права
Протокол від «___» _____ 20__ р. №___
Голова методичної комісії

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
«___» _____ 20__ р.

Робоча програма кредитного модуля «Теорія держави і права» для студентів за напрямом підготовки 6.030401, спеціальністю «Правознавство», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», за денною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Теорія держави і права».

Розробники робочої програми:

Завідувач кафедри публічного права, к.ю.н., доцент

Чепульченко Тетяна Олексіївна

_____
(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри публічного права

Протокол від «__» _____ 20__ р. № ____

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань 0304 «Право»	Назва дисципліни, до якої належить кредитний модуль <i>Теорія держави і права</i>	Форма навчання <i>денна</i>
Напрямок підготовки <i>6.030401</i>	Кількість кредитів ECTS <i>5,5</i>	Статус кредитного модуля нормативна
	Кількість розділів <i>2</i>	Цикл до якого належить кредитний модуль <i>Професійна та практична підготовка</i>
	Індивідуальне завдання <i>самостійні роботи</i>	Рік підготовки: <i>1-й</i>
		Семестр: <i>II-й</i>
Освітньо- кваліфікаційний рівень <i>бакалавр</i>	Загальна кількість годин <i>165</i>	Лекції <i>36 год.</i>
		Практичні (семінарські) <i>36 год.</i>
	Тижневих годин: аудиторних – <i>4</i> СРС – <i>4</i>	Самостійна робота <i>93 год.</i> у тому числі на виконання індивідуального завдання
		Вид та форма семестрового контролю <i>екзамен</i>

Предмет навчальної дисципліни – правові відносини, які виникають у сфері функціонування державних інститутів, правові відносини між державними органами, фізичними та юридичними особами, а також об’єктивні властивості держави і права, основні та загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державних і правових явищ.

Міждисциплінарні зв’язки: навчальна дисципліна «Теорія держави і права» вивчається паралельно з предметами «Логіка», «Філософія», «Історія держави і

права», вона є необхідною передумовою подальшого засвоєння галузевих, спеціальних прикладних юридичних дисциплін.

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є опанування ними системи знань, необхідних для подальшого зміцнення правових основ державного та суспільного життя, суворого та неухильного дотримання чинного законодавства та норм права, шанобливого ставлення до інтересів суспільства і держави, прав і свобод громадян.

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання: основні та допоміжні методи дослідження державно-правових явищ, різноманітні концепції про походження права, місце права в системі соціальних норм, структуру права і законодавства, застосування і тлумачення норм права, поняття правомірної поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності, вимоги законності і поняття правопорядку.

уміння: застосувати теоретичні знання в юридичній практиці, логічно мислити, уміти аргументувати власну позицію, давати аналіз і тлумачення норм права, нормативно-правовим актам, виділяти основні етапи і стадії правотворчого процесу, визначати напрямки впливу та процес правового регулювання.

досвід: підготовка до вивчення загально професійних та спеціальних юридичних дисциплін; формування основ професійного праворозуміння і правової культури майбутніх юристів на основі теоретичного аналізу усіх державно-правових явищ.

3. Структура кредитного модуля

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 2. ТЕОРІЯ ПРАВА				
Тема 1. Загальне вчення про право.	10	2	2	6
Тема 2. Основні сучасні підходи до праворозуміння.	10	2	2	6
Тема 3. Теорія сучасної правової системи.	10	2	2	6
Тема 4. Система права і систематизація нормативно-правових актів.	10	2	2	6
Тема 5. Норми права у системі нормативного регулювання.	10	2	2	6
Тема 6. Правоутворення та форми (джерела) права.	12	4	4	4
Тема 7. Правові відносини.	10	2	2	6
Тема 8. Реалізація норм права.	14	4	4	6
Тема 9. Тлумачення правових норм.	9	2	2	5
Тема 10. Правова і правомірна поведінка. Правопорушення, юридична відповідальність.	12	4	4	4
Тема 11. Законність і правопорядок.	8	2	2	4
Тема 12. Правосвідомість і правова культура.	8	2	2	4
Тема 13. Правове виховання. Правовий нігілізм.	8	2	2	4
Тема 14. Основні типи правових систем світу.	8	2	2	4
Тема 15. Правова система України.	8	2	2	4
<i>Екзамен</i>	18			18
Разом за змістовним модулем 2	165	36	36	93

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1.	Тема 1. Загальне вчення про право. 1. Передумови виникнення права. 2. Поняття та ознаки позитивного (юридичного) права. 3. Сутність права. 4. Основні принципи та функції права. 5. Соціальна цінність права. <i>СРС – Право, економіка, політика, їх взаємозв'язок і взаємовплив.</i> Рекомендована література: Базова 4, 12, 15, 21; Додаткова 8, 16, 41, 54.
2.	Тема 2. Основні сучасні підходи до праворозуміння. 1. Загальні проблеми сучасного праворозуміння. 2. Позитивізм, нормативізм, інституціонізм. 3. Соціологічна і психологічна концепція права. 4. Теорія природного права. 5. Інтегративний підхід до праворозуміння. <i>СРС – Інтегративний підхід до правопорушення. Право і закони.</i> Рекомендована література: Базова 7, 8, 25, 30; Додаткова 9, 45, 69.
3.	Тема 3. Теорія сучасної правової системи 1. Поняття та загальна характеристика системи права. 2. Теоретичні проблеми типології правових систем. 3. Правова система України. Законотворчість в сучасний період. <i>СРС – Правова система України. Законотворчість у сучасний період.</i> Рекомендована література: Базова 5, 8, 9, 15; Додаткова 18, 56, 57.
4.	Тема 4. Система права і систематизація нормативно-правових актів. 1. Поняття системи права, її структурні елементи. 2. Характеристика системи законодавства. 3. Види галузей законодавства. 4. Систематизація нормативно-правових актів. 5. <i>СРС – Сучасна кодифікація законодавства України, її основні напрямки та форми.</i> Рекомендована література: Базова 11, 12, 20, 26; Додаткова 30, 44, 68.

5.	Тема 5. Норми права у системі нормативного регулювання. 1. Поняття, ознаки, види соціальних норм. 2. Поняття і ознаки норм права. Види правових норм. 3. Структура правової норми. 4. Способи виникнення норм права у статтях нормативно-правового акта. <i>СРС – Поняття та види презумпцій. Правові аксіоми. Юридичні фікції.</i> Рекомендована література: Базова 9, 17, 19, 21; Додаткова 10, 71, 75.
6.	Тема 6. Правоутворення та форми (джерела) права. Лекція 1 1. Правотворчість, поняття, принципи і види. 2. Соціальне призначення та етапи правоутворення. 3. Підготовка нормативно-правового акту. 4. Стадії законотворчого процесу. 5. Законодавча ініціатива. Рекомендована література: Базова 22, 23, 24, 31; Додаткова 21, 49, 50, 77. Лекція 2. 1. Поняття форми права. 2. Правовий звичай. 3. Правовий прецедент. 4. Нормативний договір. 5. Види нормативно-правових актів. 6. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі і за колом осіб. <i>СРС – Принципи правотворчості. Особливості законотворчого процесу України.</i> Рекомендована література: Базова 5, 12, 18, 21; Додаткова 22, 47, 58, 63.
7.	Тема 7. Правовідносини. Юридичні факти. 1. Поняття та ознаки правовідносин. 2. Види та структури правовідносин 3. Правоздатність та дієздатність. 4. Юридичний факт. <i>СРС – Передумови виникнення і функціонування правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Юридичні дії та події.</i> Рекомендована література: Базова 6, 16, 17, 25; Додаткова 33, 53, 78.

8.	Тема 8. Реалізація норм права. Лекція 1. 1. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. 2. Основні форми безпосередньої реалізації права. 3. Використання норм права. 4. Засоби забезпечення належної реалізації права. Рекомендована література: Базова 8, 20, 24, 26; Додаткова 25, 83, 85. Лекція 2. 1. Застосування норм права (ознаки). 2. Процесуальна форма застосування права 3. Механізм та основні стадії процесу застосування норм права 4. Аналогія закону і аналогія права 5. Юридичні колізії і способи їх вирішення. <i>СРС – Прогалини у законодавстві, шляхи їх усунення та подолання в Україні.</i> Рекомендована література: Базова 7, 21, 24, 32; Додаткова 3, 60, 61.
9.	Тема 9. Тлумачення норм права. 1. Поняття і необхідність тлумачення права. 2. Засоби тлумачення норм права, поняття та основні риси. 3. Види тлумачення норм права. 4. Акти тлумачення норм права, їх види та юридична природа. <i>СРС – Тлумачення Конституції України т інших законів України Конституційним Судом України. Порівняльна характеристика способів тлумачення.</i> Рекомендована література: Базова 15, 24, 26, 28; Додаткова 7, 86, 100.
10.	Тема 10. Правова та правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність. Лекція 1. 1. Соціальна і правова природа правової поведінки. Правопорушення. 2. Види правомірної поведінки. 3. Ознаки правопорушення. 4. Елементи та види правопорушення. Рекомендована література: Базова 18, 24, 25, 29; Додаткова 36, 59, 89, 98. Лекція 2. 1. Поняття, ознаки, види юридичної відповідальності. 2. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. 3. Необхідна оборона і крайня необхідність.

	<i>СРС – Юридична відповідальність і державний примус. Співвідношення цілей і функцій юридичної відповідальності.</i> Рекомендована література: Базова 5, 10, 24; Додаткова 51, 52, 94.
11.	Тема 11. Законність, правопорядок. 1. Поняття та вимоги законності. 2. Гарантії законності. 3. Поняття, функції та принципи правопорядку. 4. Державна дисципліна. <i>СРС – Сутність правопорядку. Основні шляхи зміцнення законності та правопорядку в Україні.</i> Рекомендована література: Базова 6, 12, 19, 24; Додаткова 87, 90, 102.
12.	Тема 12. Правосвідомість і правова культура. 1. Поняття і структура правосвідомості. 2. Функції правосвідомості. Роль правосвідомості в процесі правотворчості і право реалізації. 3. Види правової культури. Правова культура суспільства, правова культура особи, професійна правова культура. <i>СРС – Правова культура у законодавчій і правозастосовній діяльності. Правові погляди і принципи. Професійна правова культура.</i> Рекомендована література: Базова 17, 20, 24, 32; Додаткова 4, 5, 15, 99.
13.	Тема 13. Правове виховання. Правовий нігілізм. 1. Поняття, ознаки і функції правового виховання. 2. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість. 3. Правовий нігілізм: джерела і шляхи подолання. <i>СРС – Правова культура. Правова освіта як форма правового виховання.</i> Рекомендована література: Базова 14, 21, 30; Додаткова 11, 95.
14.	Тема 14. Основні типи правових систем світу. 1. Поняття типу правових систем світу. 2. Романо-германський тип правової системи. 3. Англо-американський тип правової системи. 4. Змішаний (гібридний) тип правової системи. 5. Релігійно традиційний тип правової системи. <i>СРС – Судова система Англії. Правова система США. Судова система США.</i> Рекомендована література: Базова 18, 21, 30; Додаткова 6, 12, 20, 29, 38.
15.	Тема 15. Правова система України. 1. Природно-правові та державно-правові засади правової системи

України.   2. Правова система та законотворчий процес в Україні.   3. Закономірності дії нормативно-правових актів та їх взаємозв'язок з правовою системою України.   <i>СРС – Подолання правових колізій як фактор удосконалення правової системи України.</i>   Рекомендована література: Базова 1, 2, 3, 21; Додаткова 14, 24, 104.

5. Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1.	Тема 1. Загальне вчення про право. 6. Передумови виникнення права. 7. Поняття та ознаки позитивного (юридичного) права. 8. Сутність права. 9. Основні принципи та функції права. 10. Соціальна цінність права. <i>СРС – Право, економіка, політика, їх взаємозв'язок і взаємовплив.</i> Рекомендована література: Базова 4, 12, 15, 21; Додаткова 8, 16, 41, 54.
2.	Тема 2. Основні сучасні підходи до праворозуміння. 6. Загальні проблеми сучасного праворозуміння. 7. Позитивізм, нормативізм, інституціонізм. 8. Соціологічна і психологічна концепція права. 9. Теорія природного права. 10. Інтегративний підхід до праворозуміння. <i>СРС – Інтегративний підхід до правопорушення. Право і закони.</i> Рекомендована література: Базова 7, 8, 25, 30; Додаткова 9, 45, 69.
3.	Тема 3. Теорія сучасної правової системи 4. Поняття та загальна характеристика системи права. 5. Теоретичні проблеми типології правових систем. 6. Правова система України. Законотворчість в сучасний період. <i>СРС – Правова система України. Законотворчість у сучасний період.</i> Рекомендована література: Базова 5, 8, 9, 15; Додаткова 18, 56, 57.

4.	Тема 4. Система права і систематизація нормативно-правових актів. 6. Поняття системи права, її структурні елементи. 7. Характеристика системи законодавства. 8. Види галузей законодавства. 9. Систематизація нормативно-правових актів. 10. <i>СРС – Сучасна кодифікація законодавства України, її основні напрямки та форми.</i> Рекомендована література: Базова 11, 12, 20, 26; Додаткова 30, 44, 68.
5.	Тема 5. Норми права у системі нормативного регулювання. 5. Поняття, ознаки, види соціальних норм. 6. Поняття і ознаки норм права. Види правових норм. 7. Структура правової норми. 8. Способи виникнення норм права у статтях нормативно-правового акта. <i>СРС – Поняття та види презумпцій. Правові аксіоми. Юридичні фікції.</i> Рекомендована література: Базова 9, 17, 19, 21; Додаткова 10, 71, 75.
6.	Тема 6. Правоутворення та форми (джерела) права. Семінар 1 6. Правотворчість, поняття, принципи і види. 7. Соціальне призначення та етапи правоутворення. 8. Підготовка нормативно-правового акту. 9. Стадії законотворчого процесу. 10. Законодавча ініціатива. Рекомендована література: Базова 22, 23, 24, 31; Додаткова 21, 49, 50, 77. Семінар 2. 7. Поняття форми права. 8. Правовий звичай. 9. Правовий прецедент. 10. Нормативний договір. 11. Види нормативно-правових актів. 12. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі і за колом осіб. <i>СРС – Принципи правотворчості. Особливості законотворчого процесу України.</i> Рекомендована література: Базова 5, 12, 18, 21; Додаткова 22, 47, 58, 63.

7.	Тема 7. Правовідносини. Юридичні факти. 5. Поняття та ознаки правовідносин. 6. Види та структури правовідносин 7. Правоздатність та дієздатність. 8. Юридичний факт. <i>СРС – Передумови виникнення і функціонування правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Юридичні дії та події.</i> Рекомендована література: Базова 6, 16, 17, 25; Додаткова 33, 53, 78.
8.	Тема 8. Реалізація норм права. Семінар 1. 5. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. 6. Основні форми безпосередньої реалізації права. 7. Використання норм права. 8. Засоби забезпечення належної реалізації права. Рекомендована література: Базова 8, 20, 24, 26; Додаткова 25, 83, 85. Семінар 2. 6. Застосування норм права (ознаки). 7. Процесуальна форма застосування права 8. Механізм та основні стадії процесу застосування норм права 9. Аналогія закону і аналогія права 10. Юридичні колізії і способи їх вирішення. <i>СРС – Прогалини у законодавстві, шляхи їх усунення та подолання в Україні.</i> Рекомендована література: Базова 7, 21, 24, 32; Додаткова 3, 60, 61.
9.	Тема 9. Тлумачення норм права. 5. Поняття і необхідність тлумачення права. 6. Засоби тлумачення норм права, поняття та основні риси. 7. Види тлумачення норм права. 8. Акти тлумачення норм права, їх види та юридична природа. <i>СРС – Тлумачення Конституції України та інших законів України Конституційним Судом України. Порівняльна характеристика способів тлумачення.</i> Рекомендована література: Базова 15, 24, 26, 28; Додаткова 7, 86, 100.
10.	Тема 10. Правова та правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність. Семінар 1. 5. Соціальна і правова природа правової поведінки.

	Правопорушення. 6. Види правомірної поведінки. 7. Ознаки правопорушення. 8. Елементи та види правопорушення. Рекомендована література: Базова 18, 24, 25, 29; Додаткова 36, 59, 89, 98. Семінар 2. 4. Поняття, ознаки, види юридичної відповідальності. 5. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. 6. Необхідна оборона і крайня необхідність. <i>СРС – Юридична відповідальність і державний примус. Співвідношення цілей і функцій юридичної відповідальності.</i> Рекомендована література: Базова 5, 10, 24; Додаткова 51, 52, 94.
11.	Тема 11. Законність, правопорядок. 5. Поняття та вимоги законності. 6. Гарантії законності. 7. Поняття, функції та принципи правопорядку. 8. Державна дисципліна. <i>СРС – Сутність правопорядку. Основні шляхи зміцнення законності та правопорядку в Україні.</i> Рекомендована література: Базова 6, 12, 19, 24; Додаткова 87, 90, 102.
12.	Тема 12. Правосвідомість і правова культура. 4. Поняття і структура правосвідомості. 5. Функції правосвідомості. Роль правосвідомості в процесі правотворчості і право реалізації. 6. Види правової культури. Правова культура суспільства, правова культура особи, професійна правова культура. <i>СРС – Правова культура у законодавчій і правозастосовній діяльності. Правові погляди і принципи. Професійна правова культура.</i> Рекомендована література: Базова 17, 20, 24, 32; Додаткова 4, 5, 15, 99.
13.	Тема 13. Правове виховання. Правовий нігілізм. 4. Поняття, ознаки і функції правового виховання. 5. Система і механізм правового виховання. Правова вихованість. 6. Правовий нігілізм: джерела і шляхи подолання. <i>СРС – Правова культура. Правова освіта як форма правового виховання.</i> Рекомендована література: Базова 14, 21, 30; Додаткова 11, 95.
14.	Тема 14. Основні типи правових систем світу. 6. Поняття типу правових систем світу.

	7. Романо-германський тип правової системи. 8. Англо-американський тип правової системи. 9. Змішаний (гібридний) тип правової системи. 10. Релігійно традиційний тип правової системи. <i>СРС – Судова система Англії. Правова система США. Судова система США.</i> Рекомендована література: Базова 18, 21, 30; Додаткова 6, 12, 20, 29, 38.
15.	Тема 15. Правова система України. 4. Природно-правові та державно-правові засади правової системи України. 5. Правова система та законотворчий процес в Україні. 6. Закономірності дії нормативно-правових актів та їх взаємозв'язок з правовою системою України. <i>СРС – Подолання правових колізій як фактор удосконалення правової системи України.</i> Рекомендована література: Базова 1, 2, 3, 21; Додаткова 14, 24, 104.

6. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Навчальний час		Розподіл початкових годин			Контрольні заходи			
кредити	академ. години	лекції	семінари	СРС	МКР	реферат	курсова робота	семестрова атестація
5,5	165	36	36	93	-	-	1	екзамен

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Дванадцять відповідей (кожного студента) на семінарських заняттях по поточному лекційному матеріалу;
2. відповідь на екзамені.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. *Опрацювання на семінарських заняттях лекційного матеріалу*

Ваговий бал – 5 (rk = 5). Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 12 = 60 балів.

Критерії оцінювання відповідей:

5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в лекційному матеріалі, правильно та доречно вживає юридичну термінологію.

4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень.

3 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу.

0 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Штрафні та заохочувальні бали (rs) нараховуються за:

Штрафні бали:

- відсутність без поважних причин на семінарському занятті – 1 бал.

Заохочувальні бали:

- повідомлення на семінарському занятті за результатами опрацювання відповідної літератури – 2 бали;
- участь у факультетській або університетській олімпіаді – 3 бали.

Викладач може в кінці семестру додати до рейтингу бонус (від 1 до 2 балів) за надзвичайну активність, за повний конспект лекцій, за 100% відвідування тощо.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру (семестровий рейтинг R_c) складає:

$$R_c = 60 \text{ балів}$$

4. Відповідь на екзамені

Ваговий бал R_c – 40 балів.

Екзаменаційний білет містить 3 теоретичних питання.

Критерії оцінювання відповіді на екзамені:

30 - 40 балів – повна відповідь на питання екзаменаційного білету; студент вільно орієнтується в поданному матеріалі.

22 - 29 балів – відповідь потребує невеликих уточнень.

16 - 21 балів – відповідь потребує доповнень.

10 - 15 – недостатнє володіння матеріалом; студент не може відповісти на уточнюючі запитання.

0-15 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Стартовий рейтинг студента формується як сума всіх рейтингових балів, отриманих протягом семестру, а також заохочувальних/штрафних балів.

Рейтингова шкала з дисципліни «Теорія держави і права» складає:

$$R_d = R_c + R_e$$

$$R_d = 60 + 40 = 100$$

Оцінки (ECTS та традиційна) до екзаменаційної відомості виставляються згідно з таблицею:

Значення рейтингу з кредитного модуля	Кількість балів			Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
	Стартовий рейтинг	Екзаменаційний рейтинг	Підсумковий рейтинг		
$0,95R \leq RD$	57-60	38-40	95-100	A відмінно	відмінно
$0,85R \leq RD < 0,95R$	51-56	34-37	85-94	B дуже добре	добре
$0,75R \leq RD < 0,85R$	45-50	30-33	75-84	C добре	
$0,65R \leq RD < 0,75R$	39-44	26-29	65-74	D задовільно	задовільно
$0,6R \leq RD < 0,65R$	36-38	24-25	60-64	E достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
$RD < 0,6R$	<36	<24	<60	F _x незадовільно	незадовільно
$RD < 0,5R$	<30	<20	<50	F- незадовільно	недопущено

8. Методичні рекомендації

У процесі вивчення курсу «Теорія держави і права» студентам доводиться мати справу зі значною кількістю нормативно-правових актів та теоретичного матеріалу.

Завдання викладача на цьому етапі – навчити студента працювати з окремим нормативно-правовим актом, самостійно працювати з науковими й нормативними

джерелами.

Кафедрою висуваються вимоги щодо відвідування студентами лекцій, роботи на семінарських заняттях, ведення конспекту лекцій. На лекціях викладачем проводиться перевірка присутності студентів. Кожна отримана на семінарському занятті незадовільна оцінка, а так само пропущене семінарське заняття підлягає обов'язковому відпрацюванню. Викладач вправі поцікавитися веденням студентом конспекту лекцій.

З метою кращого засвоєння всього матеріалу курсу, на кожному семінарському занятті здійснюється перевірка тих питань і тем, які вже розглядалися на минулих семінарських заняттях.

Після вивчення курсу «Теорія держави і права» студенти складають екзамен.

9. Рекомендова література

1. Базові

1. Конституція України. Офіц. текст, прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.: Зі змінами станом на 1 січня 2006 р. — К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2006. — 120 с.

2. Європейська конвенція з прав людини (Рим, 4 листопада 1950). - К.: Українська правнича фундація, 1997.

3. Загальна декларація прав людини (ООН. 1948 р.) // М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі, Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. - К., 1997.

4. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина 1. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник / С.М.Тимченко, С.К.Бостан, С.М.Легуша. Н.М. Пархоменко, Т.О.Пікуля, Н.В.Пронюк. — К.: КНТ, 2007.

5. Алексеев С.С. Теория права. — М.: Изд-во БЕК, 1994.

6. Бобровник С.В. Проблеми теорії держави і права. Курс лекцій. — К: КУП, 2004.

7. Ведерніков ЮА., Геркул В.С. Теорія держави та права. — К: Центр навчальної літератури, 2005.

8. Венгеров А.Б. Теория государства и права: Учебник. — 2-е изд. — М.:

Омега-Л, 2005.

9. Загальна теорія держави і права / За редакцією академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора В.В.Копейчикова. — К.: Юрінком, 1997.

10. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.В.Цвік, В.Д.Ткаченко, ЛЛ.Рогачова та ін.; За ред. М.В.Цвіка, В.Д.Ткаченко, О.В.Петришина. — Харків: Право, 2002.

11. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права Підручник. — Львів: «Новий Світ — 2000», 2003.

12. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник. — К.: Атіка, 2005.

13. Матузов Н.И., Малько А.В. Теория государства и права в вопросах и ответах. — М.: Юристь, 1997.

14. Марченко М.Н. Теория государства и права: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, Проспект, 2003.

15. Марчук В.М., Ніколаєва Л.В. Нариси з теорії права: Навч. по-сіб. — К.: Істина, 2004.

16. Морозова Л.А. Теория государства и права. — М.: Юристь. 2002.

17. Оборотов Ю.М. Теорія держави і права (прагматичний курс): Екзаменаційний довідник. — Одеса: Юридична література, 2004.

18. Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х томах. Отв. Ред. Проф. М.Н.Марченко. — Том 1. Теория государства. — М.: Издательство «Зерцало», 1998.

19. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В.В.Лазарева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Юристь, 2001.

20. Оксамитний В.В. Теория государства и права. — М.: ИМПЗ-ПАБЛИШ, 2004.

21. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002.

22. Поляков ВА., Тимошина Е.В. Общая теория права. — СПб: Издательский дом С.-Петербур. гос. ун-та., 2005.

23. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. — Вид. 6-е. — Х.: Консум, 2002.

24. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. — Харків: Еспада, 2006.

25. Сырых В.М. Теория государства и права: Учебник для вузов. — М.: Былина, 1998.

26. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В.Зайчука, Н.М.Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006.
27. Теория государства и права: Учебник / Под ред докт.юрим. наук, проф., засл. деятеля науки Р.А.Ромашова. — СПб: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2005.
28. Теорія держави і права: Навч. посіб. / А.М.Колодій, В.В.Копейчиков, С.Л.Лисенков та ін.; За заг. ред. С.Л.Лисенкова. В.В.Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2003.
29. Теорія держави і права (опорні конспекти). Навч. посіб. для студ. вищ. Навч. закл. / Авт.-упоряд. Кравчук М.В. — К.: Атіка, 2005.
30. Тимченко С.М. Громадянське суспільство і правова держава в Україні. — Запоріжжя: Запорізький юридичний інститут МВС України, 2002.
31. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебное пособие для высших учебных заведений / Под ред. профессора М.Стрекозова. — М.: «Дабаров», Ткачев, Димов», 1995.
32. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. — К.: Укр. енцикл., 2001.

2. Додаткова література

1. Абдулаев М. И. Теория государства и права. — СПб.: Питер, 2003. — 396 с.
2. Абдулаев М. Я., Комаров С. А. Проблемы теории государства и права. СПб.: Питер, 2003. - 576 с.
3. Абрамова Н. Т. Процесс регулирования и его основные формы // Вопросы философии. — 1968. -№ 1. — С. 40-46.
4. Абушенко В. Л. Ценностные ориентации личности: проблемы формирования (социологический аспект). — Мн.: Наука. 1994. — 230 с.
5. Аврамова Е., Дискан И. Социальные трансформации и элиты // Общественные науки и современность. — 1994. — № 3. — С. 45-48.
6. Азаркии Н. М., Завьялов Ю. С, Мартышш О. В. История политических и правовых учений: Учебник / Под ред. О. В. Мартышина. - М.: Норма, 2004. - 899 с.
7. Алаіс С. І. Проблема праворозуміння в основних школах права: Автореф. дис. канд. юрид. наук. — К., 2003. — 20 с.
8. Алексеев С. С. Восхождение к праву. Поиски и решения. — М..НОРМА, 2001.-752 с.
9. Алексеев С. С. Общая теория права: Учебник. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ТК Велби, Проспект, 2008. — 576 с.

10. Аллан Т.Р.С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / Пер. з англ. Р. Семківа. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.— 385 с.
11. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. 2-е вид., випр. і доп. — К.: Генеза, 1996. — 368 с.
12. Антология мировой правовой мысли: В 5 т. — М.: Мысль, 1999. — Т. 3: Европа. Америка: ХУИ-XX вв. — 829 с.
13. Антонов М. В. Правовое учение Г. Д. Гурвича: Дис. ... канд. юрид. наук. - СПб., 2006. - 200 с.
14. Бабенко К. А. Проблема стабільності Конституції в умовах зміни суспільних відносин // Вісник Верховного Суду України. — 2007. - № 2 (78). - С. 8-12.
15. Байниязов Р. С. Абстрактное правосознание и правовой менталитет //Право и политика. - 2003. - № 4. - С. 101-105.
16. Байтин М. И. Сущность права (Современное нормативное правопонимание на грани двух веков). — М.: ООО ИД «Право и государство», 2005. — 544 с.
17. Баскаков А. Я., Туленков Н, В. Методология научного исследования: Учеб. пособ. - К.: МАУП, 2002. - 216 с.
18. Бачинін В. А., Панов М. Л. Філософія права: Підручник. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. — 472 с.
19. Бердяев Н. А. Государство // Власть и право. Из истории правовой мысли / Сост. А. В. Поляков, И. Ю. Козлихин. — Л.: Лениздат, 1990. - С. 286-296.
20. Берман Г. Д. Западная традиция права: эпоха формирования. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1998. — 622 с.
21. Бернацкий Г. Г. Естественное право. Права человека. Мораль. — СПб.: СЗАГС, 2000. - 168 с.
22. Бобровник С. В. Права людини та сучасна держава: шляхи узгодження взаємодії// Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - К., 2007. - Вип. 18. - С. 69-76.
23. Богачов А. Герменевтика філософська // Філософський енциклопедичний словник. — К.: Абрис, 2002. — С. 115-116.
24. Богініч О. Л. Природно-правові та державно-правові засади правової системи України // Вступ до теорії правових систем / Кол. авторів; За ред. Н. М. Оніщенко, О. В. Зайчука. — К.. Юрид. думка, 2006. - С. 318-338.
25. Брюггер В. Образ людини у концепції прав людини // Проблеми філософії права. — Київ—Чернівці: Рута, 2003. — Т. І. — С. 136-146.

26. Васильєв А. В. Теория государства и права: Курс лекций. — М.: Флин-та: МПСИ, 2006. - 200 с.
27. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і до-повн.) / Уклад, і гол. ред. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ Перун, 2005,- 1728 с.
28. Венгеров А. Б. Теория государства и права: Учебник. — М.: Новый Юрист, 1997. — 624 с.
29. Вступ до теорії правових систем: Монографія / За заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М.Оніщенко. — К.: Юрид. думка, 2006. — 432 с.
30. Гайск Ф. А. Право, законодавство і свобода. Нове визначення ліберальних принципів справедливості і політичної економії. — К.: Аквілон-Прес, 2000. Т. I. - 448 с.
31. Гегель Г. Философия права. — М.: Мысль, 1990. — 524 с.
32. Головистикова А. Н., Дмитриев Ю. А. Проблемы теории государства и права: Учебник. — М.: Эксмо, 2005. — 832 с.
33. Грищенко А. В. Правовий закон: питання теорії та практики в Україні: Дис. канд. юрид. наук. — К., 2002. — 228 с.
34. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): Навч. посіб. — 3-є вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. - 495 с.
35. Долматов І. В. Просторове буття сучасної держави: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 2009. — 22 с.
36. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. — 416 с.
37. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. — К.: Парламентське видавництво, 1999. — 192 с.
38. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М Середовище права та формування правових систем сучасності // Право України. — 2003. — № 12. — С. 37-40.
39. Кант И. Сочинения: В 6-ти т. / Под общ. ред. В.Ф. Асмуса, А. В Гульни, Т. И. Ойзермана. — М.: Мысль, 1966. — Т. 5. — 564 с.
40. Кельзен Г. Чисте Правознавство: З додатками: Проблема справедливості / Пер. з нім. О. Мокровольського. — К.: Юніверс, 2004. — 496
41. Керимов Д. А. Методология права: предмет, функции, проблемы философии права. — М.: Изд-во современного гуманитарного унта, 2003. - 620 с.
42. Кистяковский Б. А. Социальные науки и право. Очерки по методологии социальных наук и общей теории права — М.: Тип. Са-башниковых, 1916. - 704 с.
43. Козюбра М. /. Права і свободи людини і громадянина у новій Конституції України //Адвокат. — 1996. — № 2. — С. 3—5.

44. Козюбра М. І. Правовий закон: проблема критеріїв // Вісник Академії правових наук України. — Х.: Право, 2003. — № 2 (33) — № 3 (34). - С. 83-96.
45. Колодій А. М. Принципи права України. — К.: Юрінком Інтер, 1998.-208 с.
46. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (ETS N0.5) із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11 // 36 договорів Ради Європи. Українська версія. — К.: Парламентське видавництво, 1999.— 656 с.
47. Конституция, закон, подзаконный акт/Авт. кол.; Отв. ред. Ю. А. Тихомиров; Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ. — М.: Юрид. лит., 1994. — 133 с.
48. Конституційна держава та права людини й основоположні свободи: Україна та європейський досвід / За ред. М. В. Савчишина. — Ужгород: Мистецька Лінія, 2007. — 348 с.
49. Костенко О. М. Конституція і ідеологія: проблема співвідношення // Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики: До 10-річчя Конституції України і 15-ї річниці незалежності України. 36. наук, статей. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. - С. 87-93.
50. Костенко О. М. Культура і закон — у протидії злу. — К.: Атіка, 2008. — 352 с.
51. Котюк І.І. Пізнання в сфері судочинства в системі інших видів пізнання // Держава і право. 36. наукових праць. Юридичні і політичні науки. — К.. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. - Вип. 37. - С. 21-27.
52. Кубко Є. Б. Проблеми законності в держуправлінні // Законність: теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження. — К.: Юстиніан, 2004. - С. 163-182.
53. Легуша С. М. Правові відносини і правовий зв'язок: проблеми співвідношення // Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - К., 2008 - Вип. 19. - С. 90-99.
54. Лейст О. З. Сущность права. Проблемы теории и философии права / Под ред. В. А. Томсинова. — М.: Зерцало, 2008. — 452 с.
55. Ленин В. И. Полное собрание сочинений. — М.: Мысль, 1977. — Т. 33 - 456 с.
56. Лукашева Е. А. Человек, право, цивилизации: нормативно-ценностное измерение. — М: Норма, 2009. — 384 с.
57. Луць Л. А. Структура правової системи суспільства: загальнотеоретичні аспекти // Право України. — 2002. — № 9. — С. 7-Ю.

58. Львова О. Л. Природні права, релігія, закон: співвідношення на конституційному рівні. Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики: До 10-річчя Конституції України і 15-річниці незалежності України: Зб-к наук, статей / За ред. Ю. С. Шемшученка. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. - С. 66-69.

59. Львова О. Л. Ціннісні орієнтації у праві як фактор утвердження принципу верховенства права в Україні // Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: Монографія: У 2 кн. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка / Кн. 1: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / Відп. ред. Н. М. Оніщенко. - К.: Юрид. думка, 2008. - С. 102-153.

60. Макаренко Л. О. Дія права// Міжнародна поліцейська енциклопедія: У Ют./ Відп. ред. Ю. і. Римаренко, Ю. С. Шемшученко та ін. - К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2003.- Т. 1.-С. 173-174.

61. Малько А. В. Стимулы и ограничения в праве. — 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Юристъ, 2004. - 250 с.

62. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. — 2-е изд. — М.: Госполитиздат, 1962. - Т.22.-804 с.

63. Марченко М. Н. Источники права. — М.: Проспект, 2005. — 759 с.

64. Марченко М. Н. Проблемы теории государства и права. — М.: Проспект, 2005. — 768 с.

65. Мірошніченко М. Системно-інформаційний підхід у дослідженні правової системи // Право України. — 2006. — № 8. — С. 35—38.

66. Нерсесянц В. С. Проблемы общей теории права и государства: Учебник. - М.: Норма, 2002. — 832 с.

67. Нерсесянц В. С. Философия права: Учебник. — М.: НОРМА, 2001. — 647 с.

68. Нонко О. Конституційний процес в Україні та вплив на нього Ради Європи // Право України. - 2006. - № 9. - С. 21-29.

69. Оборотов Ю. Н. Традиции и обновления в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права): Монография. — Одесса: Юрид. лит., 2002. — 278 с.

70. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні. Монографія. — К.: Алерта, КНТ, Центр навч. літ., 2008. — 472 с.

71. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії: Монографія. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. - 352 с.

72. Оніщенко Н М Проблеми ефективності законодавства: сучасна доктрина та проблеми практики // Судова апеляція. — 2006. — №2. -С. 10-16.
73. Оніщенко Н. М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми реалії, перспективи: Монографія / Відп. ред. Ю. С. Шемшученко. — К.. Юрид. думка, 2008. — 320 с.
74. Павлов С. Методологія наукового пізнання правових традицій України // Право України. - 2007. - № 10. - С. 17-22.
75. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: Монографія. К.: Юрид. думка, 2008. — 336 с.
76. Петражицкий Л. И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. — СПб.: Лань, 2000. — 606 с.
77. Петришин О. В. Право як соціокультурне явище: особливості юридичного підходу // Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: Монографія / За ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. - Х.: Право, 2007. - С. 90-109.
78. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. — Х.: Право, 2008. — 240 с.
79. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні: Монографія / Кресіна І. О., Матвієнко А. С., Оніщенко Н. М. Перегуда Є. В., Скрипнюк О. В., Балан С. В., Стойко О. М.; За ред. І. О. Кресіної. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. —304 с.
80. Поляков А. В. Общая теория права: Проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода: Курс лекций. — СПб.: Изд. дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2004. — 864 с.
81. Проблеми теорії ментальності / Відп. ред. М. В. Попович. — К.: Наукова думка, 2006. — 407 с.
82. Рабінович П. М. Методологія правознавства: проблеми плюралізації// Вісник Академії правових наук України. — 1995. — № 3. — С. 82.
83. Рабінович П. М. Праворозуміння «природне» та «легістське»: неминучість співіснування // Право України. — 2009. — № 3. — С. 65-71.
84. Рабінович П. М., Хавронюк М. 1 Права людини і громадянина: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2004. — 464 с.
85. Ромашкін С. В. Типи правопізнання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.-Х., 2008.-23 с.
86. Селіванов В, М. До проблеми методологічного забезпечення теоретичного аналізу державотворення і правотворення в Україні //Право України. - 2006. - № 4. — С. 21-29.

87. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти: Монографія. — К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2002, —724 с.
88. Сливка С. Природне та надприродне право: У 3-х ч. — К.: Атіка, 2005 — Ч. 1: Природне право: історико-філософський погляд. — 224 с.
89. Сливка С. С. Позитивістські концепти: філософсько-правовий аналіз. - Львів: ЛьвДУВС, 2006. - 160 с.
90. Співак В. І Правова культура виборів в Україні: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. — К.: Юрид. думка, 2006, — 156 с.
91. Сырых В. М. Логические основания общей теории права. — 2-е изд. — М: ЗАО Юстицинформ, 2004. — ТІ: Элементарный состав. — 528 с.
92. Тарасов Н. Н. Метод и методологический подход в правоведении (попытка проблемного анализа) // Правоведение. — 2002. — № 1.-С. 159-173.
93. Тимошенко В. І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження). — К.: Наукова думка, 1994. — 131 с.
94. Тимошенко В, /. Юридична і фактична рівність: проблеми розмежування // Держава і право: Збірник наук, праць. Юридичні і політичні науки. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. - Вип. 33. - С. 3-10.
95. Удовика Л. Г. Правовий менталітет як чинник розвитку правової системи //Держава і право. 36. наук, праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. - С. 245-250.
96. Філіпова Т. В. Професійний менталітет державних службовців в Україні: технологія формування: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління. — Дніпропетровськ, 2006. — 20 с.
97. Філософія права / За ред. Дж. Фейнберга, Дж. Коулмена; Пер. з англ. П.Таращук. — К.: Основи, 2007. — 1256 с.
98. Філософія права: Навч. посіб. / За заг. ред. О. Г. Данільяна. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 280 с.
99. Цветков В. В., Креста І. О., Коваленко А. А. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти: Монографія. — К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2003. — 496 с.
100. Цвік М. Про сучасне праворозуміння // Вісник академії правових наук України. - 2001. - № 4. - С. 3-13.
101. Шайгородський Ю. Суспільна мораль як система цінностей // Правові засади захисту особистісних цінностей та суспільної моралі: зб. нормативних актів України / Укл.: Ю. Ж. Шайгородський, К. П. Меркотан. — К.: Укр. центр політ, менеджменту, 2007. — С. 5-20.

102. Шемшученко Ю. С. Правовий простір // Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / Ред. кол./ Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін. - К.: Укр. енцикл., 2002. -Т. 5.-С. 44.

103. Шишко В. В. Культурологічні аспекти правотворчості: Монографія. — Львів: Львів, держ. ун-т внутрішніх справ, 2006. — 188 с.

104. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / Ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін. — К.: Укр. енцикл., 2003. — Т. 5. — 736 с.

105. Ющик О. І. Суб'єктивне право — вихідний пункт дослідження права // Держава і право: Зб. наук, праць. Юридичні і політичні науки. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. - Вип. 21. - С.16-24.